

insan
hakları
ortak
platformu | İHD
HYD
UAÖ TÜRKİYE

FESTUS OKEY DAVASI GÖZLEM RAPORU

Hazırlayan: Hüsni Öndül, Avukat

Tarih: 05. 05. 2011

ÖNSÖZ

Giriş: Türkiye İnsan Hakları Platformu, 20 Ağustos 2007 tarihinde gözaltında tutulduğu Beyoğlu-Taksim Polis Merkezi Asayiş Büro Amirliği'nin ek hizmet binasında, kendisini gözaltına alan polis memurlarından birisinin kurşunu ile ağır yaralanan ve kaldırıldığı Taksim İlk Yardım Hastanesinde ameliyat sırasında yaşamını yitiren Festus Okey'in öldürülmesi ile ilgili açılan davayı insan hakları değerleri açısından izleme kararı almıştır.

Bu değerler, yaşam hakkı, işkence ve onur kırıcı ve aşağılayıcı muamele yasağı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, adil yargılanma hakkı, etkili başvuru hakkı, mülteci hakları ve ayrımcılık yasağı şeklinde belirtilebilir.

İnsan Hakları Platformu, kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilen yaşam hakkı ihlallerinde ve işkence yasağına aykırılık hallerinde genel olarak cezasızlık politikasının izlenmesini kabul edilemez nitelikteki politikalar olarak değerlendirmektedir. Bu yöndeki politika ve uygulamaların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesinde yer alan "insan haklarına saygı yükümlülüğü" ile bağdaşmadığı açıktır.

Festus Okey davasının Sözleşme'nin 13. maddesi bağlamındaki "etkili başvuru hakkı" bakımından da sorunlu olan yönlerinin bulunduğu bilgisi kamuoyuna yansımıştır. Olayın cereyan ettiği 20 Ağustos 2007 tarihinden beri işin esasına girilememesi ve Festus Okey'in kimlik bilgilerinin devlet organları tarafından mahkemeye intikal ettirilmemiş olması; Mahkemenin de bu durumu işin esasına girmek bakımından neredeyse zorunlu ön şart olarak algılaması ve bu yönde uygulama yapması, bütün bu sayılan nedenler, İHOP'u konuyla ilgili Rapor hazırlamaya yöneltmiş bulunmaktadır.

Davada müdahil olmak isteyen hiçbir avukatta ailesinin verdiği bir vekâletname bulunmamaktadır. O nedenle de dosyadan evrak örneği (fotokopisi) almak mümkün olamamıştır. Bu engel değerli hukukçu, davaya kendisi ve Yeryüzüne Özgürlük Derneği adına şikâyet ve müdahale dilekçesi veren Av. Muhsin Kemal Şimşek'in dosyayı okuyarak aldığı notlarla aşılmaya çalışılmıştır. O nedenle bu raporun hazırlanmasında notlarından yararlanmamıza imkân tanıdığı için kendisine ve inceleme ve açıklamalarını bizimle paylaştığı için Göçmen Dayanışma Ağı'na teşekkür ederiz. Raporun hazırlanmasında Göçmen Dayanışma Ağı'nca yapılan dosya incelemesi ve raporu, duruşma tutanakları ve müdahillerin dilekçelerinden yararlanılmıştır. 26 Nisan 2011 tarihli duruşma raportör avukat Hüsnü Öndül tarafından bizzat izlenmiştir.

I - SORUŞTURMA AŞAMASI

Festus Okey, 20. 08. 2007 tarihinde akşamüzeri saat 18 sularında, Beyoğlu Sakızağacı Caddesinde arkadaşı Mamina Oga ile birlikte yürümekteyken, Beyoğlu, Taksim Polis Merkezi Asayiş Şube Müdürlüğü'nde görevli polis memurları tarafından, şüphe üzerine, arkadaşıyla birlikte gözaltına alınmıştır.

OLAY TUTANAĞI

21 Ağustos 2007 tarihinde saat 01:10'da polis memurları Cengiz Yıldız, Erdoğan Tuna, K. Kamotay Akçıl, Mehmet Aldemir ve Osman Çağlar Kale tarafından düzenlenen "Olay Tutanağı"na göre, 20 Ağustos 2007 tarihinde saat 18. 00 sularında, ring görevi yapan polis memurları "iki siyahî" şahıstan şüphelenmiş ve onları durdurarak pasaport kontrolü yapmıştır. Tutanağa göre, bu iki şahıstan Festus Okey'in üzerinde poşet içinde "taş" tabir edilen kokain bulunmuştur. Polis memuru Cengiz Yıldız, karakolda Festus'un üst aramasını yaptıktan sonra Festus'un tamamen soyunmasını istemiştir. Festus tamamen soyunmuş, apış arasında 13 adet "taş" tabir edilen kokain bulunmuştur. Cengiz Yıldız, beyanına göre Festus'a giyinmesini söylemiştir. Polis Cengiz'in arkası dönükken Festus bu durumdan istifade ederek Cengiz'in tişörtünün altındaki silahı almak istemiştir. Festus ve polis Cengiz tabancayı kendi taraflarına çekmeye başlamışlar ve o sırada silah patlamıştır. Festus ağır yaralanmış ve Taksim Eğitim Hastanesi'ne götürülmüştür.

Festus Okey ameliyat sırasında yaşamını yitirmiştir.

SAVCILIK İFADELERİ

Şüpheli ve tanıkların Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığında 21. 08. 2007 tarihinde ifadeleri alınmıştır. Polis memuru Cengiz Yıldız şüpheli sıfatıyla, polis memurları Kamotay Kayhan Akçıl, Yusuf İşçimen, Ömer Akçay tanık sıfatıyla ifade vermişlerdir. Şüpheli ve tanıkların ifadeleri olay tutanağı paralelindedir.

OTOPSİ RAPORU

Festus Okey'e 22. 08. 2007 tarihinde otopsi yapılmıştır. Rapora göre ölüme neden olan atış bitişik atış mesafesi dışından yapılmıştır. Kesin atış mesafesinin saptanabilmesi için olay anında kişinin (Festus Okey) üzerinde bulunan giysinin yıkanmadan Adli Tıp Kurumuna getirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Adli Tıp Kurumu raporuna göre, Festus Okey'in ölüm sebebi, "ateşli silahtan çıkan mermi sonucu yaralanmadan kaynaklanan iç kanama"dır.

İDDİANAME

Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2007/5887 Esas ve 2007/3129 iddianame numaralı İddianamesinde suç, 20. 08. 2007 tarihinde "taksirle ölüme neden olma(bilinçli taksir)" şeklinde nitelendirilmiş ve Türk Ceza Kanununun(TCK) 85/1, 22/3, 53 ve 54. maddelerinin uygulanması istenmiştir.

TCK'nın ilgili maddeleri şöyledir:

Taksirle öldürme

MADDE 85. - (1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi üç yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Taksir

MADDE 22. - (1) Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hâllerde cezalandırılır.

(2) Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanunî tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir.

(3) Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi hâlinde bilinçli taksir vardır; bu hâlde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

(4) Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek olan ceza failin kusuruna göre belirlenir.

(5) Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir.

(6) Taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevî durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir hâlinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Güvenlik Tedbirleri

Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma

MADDE 53. - (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tâbi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasî hakları kullanmaktan,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasî parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tâbi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten, yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

(3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri

uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrada sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adlî para cezasına mahkûmiyet hâlinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükümün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adlî para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.

(6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet hâlinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar.

EŞYA MÜSADERESİ

MADDE 54. - (1) İyi niyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlâk açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkânsız kılınması hâlinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsaderesine karar verilir.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçta nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsaderesine karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suça iştirak eden kişinin payının müsaderesine hükmolunur.

Beyoğlu Cumhuriyet savcılığı iddianamede, zabıta tutanaklarını, Adli Tıp Kurumu Raporunu, kriminal laboratuvar raporlarını, şüpheli ve tanıkların beyanlarını, kamera kayıtlarını ve fotoğrafları delil olarak göstermiştir.

İddianamede öldürme olayının anlatımı özetle şöyledir:

Şüpheli polis memuru Cengiz Yıldız, maktul Festus Okey'i, uyuşturucu bulundurmak ya da ticaretini yapmak şeklindeki şüphe ile karakola getirmiştir. Kendisinin üzerinde mermisi namluya sürülmüş dolayısıyla kullanıma hazır silah bulunduğu halde Festus Okey'i aramıştır. Ölüm, maktul ve şüphelinin silahı birbirinden almaya çalışırken silahın ateş almasıyla yaralanma sonucu meydana gelmiştir. Olayın cereyan tarzından şüphelinin taksirli davranarak atılı suç işlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Maktul ameliyathaneye girerken üzerinde gömleği bulunmaktaydı. Ancak bu gömlek adli makamlara teslim edilmemiş ve dosyada bulunmamaktadır. Bu olay nedeniyle Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı 2007/18697 sayılı hazırlık dosyasıyla soruşturma başlatmıştır. Beyoğlu

İlçe emniyet Müdürlüğü nezarethanesi Nisan 2007 tarihinden itibaren tadilat görmektedir. Nezarethane olarak kullanılan bölümde faal olmayan kamera bulunmaktadır.

Otopsi raporuna göre, Festus Okey'in kanında alkol ve uyuşturucuya rastlanmamıştır. Vücuduna bir adet mermi çekirdeği isabet etmiş ve çıkmıştır. Bu yaralama müstakilen öldürücü niteliktedir. Atış bitişik atış değildir. Ancak mesafenin tayin edilebilmesi için atışın elbiseli bölgeye isabet ettiği anlaşıldığından Festus Okey'in üzerindeki giysinin incelenmesi gerekmektedir. Ancak giysi bulunamamıştır. Şüpheli ve maktulün el swap numuneleri üzerinde atış artıklarına rastlanmamıştır. Belirtilen durumda şüpheli polis memuru Cengiz Yıldız'ın kusurlu davranışları şunlar olmaktadır. Birincisi, maktulün üzerini ararken mermisinin namluya sürülü olduğu silahı arama sırasında yanında bulundurmasıdır. Aramada bulunan ikinci polis memurunu aramanın ardından odadan çıkarması ikinci kusurlu hareketidir. Üçüncü kusurlu hareketi ise polis arkadaşı olan polis memuru Erdoğan'ı çağırarak içim sırtını maktule dönmüş olmasıdır. Şüpheli bu kusurlu davranışları sergilememiş olsaydı bu netice(ölüm neticesi) oluşmayacaktı. O nedenle şüpheli polis memuru Cengiz Yıldız bilinçli taksirle ölüme sebebiyet vermiştir. O nedenle TCK 85/1, 22/3, 53 ve 54. maddelere göre cezalandırılmalıdır.

SORUŞTURMA AŞAMASINDAKİ İŞLEMLERİN YAŞAM HAKKI VE KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye iç hukuku bakımından polisin durdurma ve kimlik sorma işlemlerinde ve yakalama ve gözaltına alma işlemlerinde, öncelikle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu(90/5,91/1,95/1-2, 97. maddeleri), 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu(madde 4/A) ve Yakalama Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği (madde 6 -12) hükümleri kanuni dayanak oluşturmaktadır. Bu açıdan yapılan işlemlerde bazı hukuka aykırılıklar gözlenmektedir. Öncelikle durdurma, kimlik sorma, yakalama ve gözaltına alma işlem ve eylemleriyle ilgili olarak bir olay tutanağı düzenlenmemiştir. Olay tutanağı olay günü ve saati olan 20. 08. 2007 saat 18. 00'de değil, yaralama ve ölümün gerçekleşmesinden sonra 21. 08. 2007 saat 01. 00'de düzenlenmiştir. Bu tarih Festus Okey'in kurşunlanıp hastaneye götürüldüğü ve hastanede yaşamını yitirdiği tarihe başka bir anlatımla her şeyin olup bitmesinden sonraki bir zaman dilimine aittir. Olay tutanağı, öldürme olayının failinin de(şüphelinin) imzasını taşımaktadır. Doğrudan doğruya failin(şüphelinin) anlatımına dayalıdır. Kamu görevlileri tarafından düzenlenen "Olay Tutanağı"nda ve tümü de kamu görevlisi olan sanık ve tanıkların ifadelerinde "zenci", "siyahî şahıs" ve "doğulu" gibi ırkçı, ayrımcı ve önyargılı ifadelerle rastlanmaktadır. Durdurma ve kimlik sorma işlemi kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bakımından keyfiliği içermesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesine ve iç hukuktaki düzenlemelere aykırılık oluşturmaktadır. Yukarıda belirtilen Yakalama Yönetmeliği hükümlerinden Festus ve arkadaşı yararlandırılmamıştır. Dosyada durdurma, kimlik sorma işleminden sonra düzenlenmesi gereken yakalama tutanağı bulunmamaktadır. Usul hükümlerine ve Yönetmelik hükümlerine göre yakalama ve gözaltına alma işleminden Cumhuriyet Savcısının haberdar edilmesi gerekirken bu işlem gerçekleştirilmemiştir. Adli Tıp Raporuna göre Festus Okey bitişik olmayan yani şüphelinin anlattığının tersine boğuşma anının gerektirdiği pozisyon dışındaki bir mesafeden yapılan ateş sonucu ölmüştür. Ancak atış mesafesinin saptanabilmesi için Festus Okey'in gömleğinin bulunması gerekmektedir. Gömlek bulunamamıştır. Suç delili karartılmıştır. Taksim İlk Yardım Hastanesi ve Beyoğlu Karakolu görevlileri, başka bir anlatımla kamu görevlileri cinayet ile ilgili delilleri yok etmişlerdir. Konuyla ilgili soruşturmada Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı takipsizlik kararı vermiştir.

Asayiş Büro Amirliğinin ek hizmet binasında bulunan bir adet kamera ile amirliğin giriş kapısı ve merdivenleri izlenebilmektedir. Ancak bağlı olduğu bilgisayarın yeterli hafızası olmadığından kaydın yapılamadığı rapor edilmiştir. Nezarete tadilat yapıldığı için nezaret olarak kullanılan bölümde ise bir adet faal olmayan kamera bulunduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla kamera kayıtlarından da yararlanmanın mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Gözaltında yapılan muamelenin (arama işlemi) insan onuruna aykırı olduğu, bu haliyle işkence ve aşağılayıcı, onur kırıcı muamele yasağına aykırılık oluşturduğu düşünülmektedir.

II - KOVUŞTURMA AŞAMASI

Dava 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2007/308 Esas sayısına kaydedilir. İlk duruşma 27 Kasım 2007 tarihinde yapılır. İddianamenin kabulü kararı okunur. Bu ilk duruşmada Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) İstanbul Şubesi adına müdahillik başvurusunda bulunulur. Dilekçede hazırlık soruşturmasında yeterli ve bağımsız soruşturma yapılmadığı, Festus'un polis kurşunu ile öldürüldüğü, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesini önlemek, adil yargılanmanın gerçekleşmesi açısından suçtan zarar gördüklerini belirtir ve müdahil olmak isterler. ÇHD'nin talep Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesi dayanak gösterilerek reddedilir.

Madde şöyle düzenlenmiştir:

İKİNCİ KISIM: KAMU DAVASINA KATILMA

KAMU DAVASINA KATILMA

Madde 237 - (1) Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.

(2) Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır.

Sanık Cengiz Yıldız İddianamedeki atılı suç karşısında savunmasını yapar. Sanık savunmasında, Festus ve arkadaşından şüphelenmelerini açıklarken "Siyahî şahıslar ve doğudan gelen vatandaşlar uyuşturucu yönünden daha fazla dikkat çekiyorlar" der. Ve soruşturma aşamasındaki ifadesini tekrarlar.

Duruşmada savcı, silahın bitişik mesafeden değil daha uzak mesafeden ateş aldığı sabit olması, savunma ve tanık beyanları dikkate alınarak sanığın "taksirle insan öldürme" (TCK 85. madde) değil, "kasten insan öldürme" (81. madde) suçundan yargılanması gerektiği düşüncesinde olduğunu belirterek görevsizlik kararı verilmesini talep etmiştir. Mahkeme de sanığın eyleminin kasten insan öldürme eylemine dönüşme ihtimalinin bulunması karşısında ve bu suçlara da ağır ceza mahkemelerinin bakmakla görevli olduğu için Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevsizliğine ve dosyanın görevli Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir. TCK. 81. madde şöyledir:

Hayata Karşı Suçlar

Kasten öldürme

MADDE 81. - (1) Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Beyoğlu 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararı üzerine dosyanın intikal ettiği 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2007/276 esas numarasını alan davanın 4. Ağır Ceza Mahkemesindeki ilk duruşması 14. 02. 2008 tarihinde yapılmıştır.

Avukat Muhsin Kemal Şimşek'in duruşma tutanaklarını özetleyen raporuna göre, BEYOĞLU 4. AĞIR CEZA MAHKEMESİ 2007/276 E. Dosyasında şu gelişmeler yaşanmıştır:

“DURUŞMA TUTANAKLARI

Tensip. 14. 02. 2008 duruşma tarihi.

1. Celse 14. 02. 2008- Tanık Ömer Akçay, Erdoğan Tura, Kamutay Kayhan Akçil'in ifadeleri, sanığın savunması- Müdahale taleplerinin reddi- tanıklara yazı yazılmasına- sanığın nüfus ve sabıka kaydının celbine- maktulün otopsi sırasında elde edilen örnekler üzerinde monoküler genetik inceleme yapılarak karardan bir suretin de ilgi tutularak ATK biyoloji ihtisas dairesinin Nolu faksına bildirilmesine- Beyoğlu asayiş büro o tarihte onarımda ve nezarethane yerine avukat görüşme odalarının kullanılıp kullanılmadığının ayrıca nezarethane girişlerinde silahların emaneten bırakılacağı bir görevli ve emanet yerinin bulunup bulunmadığının Beyoğlu emniyet müdürlüğünden sorulmasına- Mevcut bilgiler, yol izin belgesi eklenerek böyle bir Nijerya vatandaşı bulunup bulunmadığının ve kimlik bilgilerinin gönderilmesi için emniyet müdürlüğü interpol daire başkanlığına yazılmasına karar verildi.

2. Celse 13. 05. 2008- Festus Okey'in Emniyet müdürlüğü interpol daire başkanlığı'ndan iade edilen fotoğraf ve yol izin belgeleri eklenerek kimlik bilgilerinin doğru olup olmadığının Nijerya yetkili adli makamlarından öğrenilmesi ve nüfus kaydı temin edilip gönderilmesi için ABUHDİGM'ne yazılmasına- Dosyanın kül halinde ATK gönderilerek olayın sanığın savunmalarında iddia ettiği şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin rapor alınmasına karar verildi.

3. Celse 11. 09. 2008- Ölenin kimlik bilgilerinin tespiti ve nüfus kaydının temini için yazılan yazı cevabının beklenmesine karar verildi.

4. Celse 16. 12. 2008- maktul Festus Okey'in EMİDB'nca gönderilen fotoğrafı ve yol izin belgesi eklenmek sureti ile kimlik bilgilerinin tespiti ile ayrıca doğru olup olmadığının Nijerya yetkili adli makamlarından öğrenilmesi ve nüfus kaydının temin edilip gönderilmesi için karşılıklılık ilkesi gereğince ABUHDİGM'ne yeniden yazı yazılmasına- Sanık müdafinin kusur durumunun tespiti talebinin daha sonra değerlendirilmesine karar verildi.

5. Celse 07. 04. 2009- maktulün kimliği için ABUHDİGM'ne yazılan yazı cevabının beklenmesine karar verildi.

6. Celse 09. 07. 2009- maktulün kimliği için ABUHDİGM'ne yazılan yazı cevabının beklenmesine karar verildi.

7. Celse 29. 09. 2009- Ölenin nüfus kaydının diplomatik yoldan temini için Adalet Bakanlığı'na yazılan yazının cevabının beklenmesine karar verildi.

8. Celse 29. 12. 2009- AB yazılan yazı cevabının beklenmesine karar verildi.

9. Celse 01. 04. 2010- Yazının akıbetinin beklenmesine karar verildi.

10. Celse 29. 06. 2010- Yazının akıbetinin sorulmasına karar verildi.

11. Celse 04. 11. 2010- Müdahale taleplerinin reddine- Güray Dağ ve diğerleri hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verildi.

12. Celse 27. 01. 2011- Katılma taleplerinin reddine- Katılma talebinde bulunanlar hakkında suç duyurusunda bulunulmasına- AB yazılan yazının akıbetinin sorulmasına karar verildi. “

13. Celse 26. 04. 2011 tarihinde yapıldı ve bu celsede, İstanbul ve Ankara baroları ile, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Helsinki Yurttaşlar Derneği, Göçmen Dayanışma Ağı, Çağdaş Hukukçular

Derneği ve Yeryüzüne Özgürlük Derneği adına şikâyet ve davaya müdahil olma dilekçeleri verildi. Daha önce de İnsan Hakları Derneği müdahale dilekçesi vermişti. Ayrıca bu celse 70 kişi de şikâyet ve müdahil olma dilekçesi verdi. Mahkeme bu duruşmada müdahil olma isteminde bulunan 70 gerçek kişi hakkında, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs ve mahkemeye hakaret suçlarını işledikleri iddiasıyla Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmasına ve duruşmanın 12 Temmuz 2011 tarihine bırakılmasına karar verdi.”

KOVUŞTURMA İŞLEMLERİNİN ADİL YARGILANMA VE ETKİLİ BAŞVURU HAKKI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi isabetli bir kararla suç vasfının değişebileceği görüşüyle dosyayı görevli ağır ceza mahkemesine göndermiştir.

Beyoğlu 4. Ağır Ceza Mahkemesi, Festus Okey'in kimlik bilgileri için ilki 13. 05. 2008 ve ikincisi 16. 12. 2008 olmak üzere iki kez Adalet bakanlığı'na yazı yazmıştır. Beş celse sonra ki yaklaşık 18 ay sonra 29. 06. 2010 tarihinde yazının akıbetinin Adalet Bakanlığında sorulmasına karar verilmiştir. Bu yazıdan altı ay sonra 27. 01. 2011 tarihinde yeniden Adalet Bakanlığında yazının akıbetinin sorulmasına karar verilmiştir. Adalet Bakanlığı bu yazıya -26. 04. 2011 tarihli duruşma tutanağı- cevap vermiştir. İstem Dışişleri Bakanlığında iletildiği cevap verildiğinde mahkemeye bilgi verileceği bildirilmiştir. Festus Okey'in ailesi Festus'un cenazesini almak üzere Türkiye'ye gelmiştir. Ailesinin nüfus bilgileri-pasaport işlemleri nedeniyle- Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunmaktadır. Üç buçuk yıl boyunca kimlik bilgileri konusunda yargılamayı kilitlemek Türk Ceza Kanunu bakımından suç teşkil eden fiillerdendir. Suç teşkil eden fiiller kamu makamlarından geldiğinde o fiil suç olmaktan çıkmaz. Üç buçuk yıldır yargı faaliyetinin esasıyla ilgili bir konuda görevini yapmayan kamu görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunulmaması ve inceleme ve soruşturma başlatılmaması düşündürücüdür. Oysa bu gibi durumları karşılamak üzere Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 332. maddesinde hükümler bulunmaktadır.

Bilgi isteme

MADDE 332. - (1) Suçların soruşturma ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilere on gün içinde cevap verilmesi zorunludur. Eğer bu süre içinde istenen bilgilerin verilmesi imkânsız ise, sebebi ve en geç hangi tarihte cevap verilebileceği aynı süre içinde bildirilir.

(2) Bilgi istenen yazıda yukarıdaki fıkra hükmü ile buna aykırı hareket etmenin Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesine aykırılık oluşturabileceği yazılır. Bu durumda haklarında kamu davasının açılması, izin veya karar alınmasına bağlı bulunan kişiler hakkında, yasama dokunulmazlığı saklı kalmak üzere, doğrudan soruşturma yapılır.

Maddede geçen Türk Ceza kanununun 257. maddesi de şöyle hükümler taşımaktadır:

Görevi kötüye kullanma

MADDE 257. - (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İrtikâp suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

Aynı şekilde suç vasfı açısından (TCK 81. ya da 85. maddenin uygulanması açısından) kritik öneme sahip olan Festus'un gömleğini adli makamlara teslim etmeyenler hakkında etkin bir soruşturma yürütülmemiş olması düşündürücüdür. Bu konuda da Ceza Kanununda hüküm bulunmaktadır. Şöyle:

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme

MADDE 281. - (1) Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez.

(2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) İlişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle verilecek cezanın beşte dördü indirilir.

Yukarıda özetlenen gelişmelerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesine ve uzun süren ve ne zaman nasıl sonuçlanacağı da belli olmayan usulü işlemlerin yargılama faaliyetini duraklatması nedenleriyle etkili başvurma hakkını düzenleyen AİHS'nin 13. maddesine aykırılık oluşturacağı düşünülmektedir.

Davaya katılma yolunda talepte bulunanların "suçtan zarar görme" kavramını mahkemenin dar yorumlaması karşısında şikâyet ve müdahil olma talepleri kabul edilmemiştir. Konunun adil yargılanma hakkı ile ilişkili boyutu bulunmaktadır. Bu kavramın tıpkı idari yargıda olduğu gibi geniş tutulması gerekmektedir. Genel olarak idari yargıda kentli hakları ve çevre hakkı bağlamında görülen davalarda, kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütleri, dernekler ve gerçek kişilerin yargıda taraf olmaları, husumet ve ehliyet yönünden davada temsilcileri mümkün olmaktadır. Bu davalarda doğrudan zarar koşulu da aranmamaktadır. Bu Türkiye hukuku açısından olumlu bir durumdur. İnsan hakları hukuku bakımından insan haklarının bir bütün olduğu, birinin diğerine tercih edilemeyeceği, bütün insan haklarının birbiriyle irtibatlı olduğu ve bölünemeyeceği gerçeği hatırlanmalıdır. Buradan hareketle ceza yargılamasında da tıpkı idari yargı örneklerinde olduğu gibi davaya katılma olanak veren bir yaklaşım gerekli olmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesi bu tür bir katılma aykırı bir içerik taşımamaktadır.

Katılma talebinde bulunanlardan bazılarının verdiği dilekçede de belirtildiği üzere, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 29 Kasım 1985 tarihli ve 40/34 sayılı kararıyla kabul edilen "Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair temel Prensipler Bildirisi" konuya ilişkin yaklaşım tarzının "ne?" olmasına ve mağdurun "kim ve nasıl?" tanımlanmasına dair fikir vermektedir. (Sayın Prof. Dr. Osman Doğru tarafından çevirisi yapılan Bildiri, www.canaktan.org sitesinden alınmıştır.)

Birleşmiş Milletler, Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair Temel Prensipler Bildirisi(29 Kasım 1985)

A. SUÇTAN MAĞDUR OLANLAR

1. Üye Devletlerin yetki istismarını suç olarak yasaklayan kanunları gibi yürürlükte bulunan ceza kanunlarının eylem veya ihmal yoluyla ihlal edilmesi nedeniyle, bireysel veya toplu bir olarak, fiziksel veya ruhsal biçimde yaralanma da dahil olmak üzere manevi acılar çeken, ekonomik kayba uğrayan veya temel hakları esaslı bir biçimde zayıflayan ve bu suretle zarar gören kimseye "mağdur" denir.

2. Suçun failleri tespit edilmemiş, yakalanmamış, kovuşturulmamış veya mahkûm edilmemiş de olsa ve fail ile mağdur arasındaki ailevi ilişki ne olursa olsun, bir kimse bu Bildiri bakımından mağdur kabul edilebilir. "Mağdur" terimi ayrıca mümkünse mağdurun ailesini veya doğrudan bakmakla

yükümlü olduğu kişileri ve zor durumunda mağdura yardımcı olmaktan veya mağduriyeti önlemekten ötürü zarar gören kişileri de kapsar.

3. Bu Bildirideki hükümler, ırk, renk, cinsiyet, yaş, dil, din, milliyet, siyasal veya başka bir fikir, kültürel inanç veya uygulama, mülkiyet, doğum veya ailevi statü, etnik veya toplumsal köken, ve özürli olmak gibi her hangi bir sebebe dayanan bir ayrımcılık yapılmaksızın uygulanır.

Adalete Ulaşma ve Adil Muamele Görme

4. Mağdurlara şefkatle ve insanlık onurlarına saygıyla muamele edilir. Mağdurlar uğradıkları zararlar için ulusal mevzuatta öngörülen adalet mekanizmalarına ulaşma ve bir giderim elde etme hakkına sahiptirler.

5. Mağdurların resmi veya gayri resmi yoldan bir giderim elde edebilmeleri için, gerektiği takdirde süratli, adil, ucuz ve ulaşılabilir nitelikte yargısal veya idari mekanizmalar kurulur ve güçlendirilir. Mağdurlar bu mekanizmalar vasıtasıyla giderim isteme hakkına sahip oldukları konusunda bilgilendirilir.

6. Yargısal ve idari mekanizmaların mağdurların ihtiyaçlarına karşılık verebilmesi için mağdurlara şu olanaklar sağlanır:

a) Özellikle ağır suçlar söz konusu olduğunda ve mağdurların talep etmeleri halinde mağdurlara, yargılamadaki rolleri ve kapsamı, yargılamanın zamanlaması ve ilerlemesi ile, davalarının durumu hakkında bilgi verilir;

b) Sanığın haklarına zarar vermeden ve ulusal ceza adaleti sistemine uygun biçimde, mağdurların kişisel haklarını ilgilendirdiği durumlarda davanın gerekli aşamalarında kendisinin görüş ve düşüncelerini sunmasına izin verilir ve bunlar dikkate alınır;

c) Hukuki süreç boyunca mağdurlara uygun bir hukuki yardım sağlanır;

d) Mağdurlara verilebilecek rahatsızlıkları asgariye indirmek, mahremiyetlerini korumak, gerektiği zaman kendilerinin, ailelerinin ve lehlerine olan tanıkların güvenliklerini sağlamak ve onları baskı ve misillemeye karşı korumak için tedbir alınır;

e) Davalarının sonuçlandırılmasında ve tazminat öngören emir veya kararların uygulanmasında gereksiz geciktirmeden kaçınılır.

7. Mağdurlara haklarının verilmesi ve bir giderim sağlanmasını kolaylaştırması halinde arabuluculuk, hakemlik ve geleneksel adalet veya yerel uygulamalar da dahil, uyuşmazlığı çözmek için gayri resmi mekanizmalar da kullanılır.

Giderim

8. Suçu işleyenler veya bunların hareketlerinden sorumlu olanlar, gerektiği takdirde mağdurlara, ailelerine veya bakmakla yükümlü oldukları kimselere adil bir giderim verirler. Bu giderim mülkün geri verilmesini, zararın veya kaybın karşılanmasını, mağduriyetten doğan giderlerin geri ödenmesini, gerekli hizmetlerin sağlanmasını ve ihlal edilen hakların onarılmasını da kapsar.

9. Hükümetler, ceza davalarında cezai yaptırımlara ek olarak bir yaptırım olarak kullanılabilmesi için mevzuatlarını ve uygulamalarını gözden geçirirler.

10. Çevreye önemli zarar verilmiş olması halinde, giderime karar verildiği takdirde, mümkün olduğu kadar çevrenin onarılması, altyapının yeniden inşa edilmesi, binaların yerine yenilerinin yapılması ve bu zarar bir grup insanın yurtlarından edilmesi sonucunu doğurmuşsa bu kimselerin yurt edinmek için yaptıkları harcamalar bu giderime dahil edilir.

11. Ulusal ceza yasalarının resmi veya yarı resmi sıfatlarıyla hareket eden kamu görevlileri tarafından ihlal edilmesi halinde, mağdurlar, verilen zarardan sorumlu olan kişilerin memuru oldukları Devletten bir giderim alırlar. Mağduriyete sebep olan eylem veya ihmalden sorumlu Hükümetin varlığını sürdürmemesi halinde, bu Hükümeti izleyen Devlet veya Hükümet tarafından mağdurlara giderim sağlanır.

Tazminat

12. Tazminatın failden veya diğer kaynaklardan tam olarak alınamaması halinde Devlet, aşağıdaki kişilere tazminat ödenmesi için çaba sarf eder:

a) Ciddi bir suç nedeniyle önemli derecede bedenen yaralanan veya fiziksel veya ruhsal sağlığı zarara uğrayan mağdurlara;

b) Bu tür bir mağduriyet nedeniyle fiziksel veya ruhsal olarak iş göremez hale gelen veya ölen kimsenin ailesine, özellikle bakmakla yükümlü olduğu kimselere.

13. Mağdurlara tazminat ödenmesi için ulusal fonların kurulması, güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması teşvik edilir. Bu amaçla, mağdurun vatandaşı olduğu Devletin mağdurun zararlarını karşılayabilecek durumda olmadığı haller de dahil olmak üzere, uygun olduğu takdirde, başka tür fonlar kurulabilir.

Yardım

14. Mağdurlar resmi, gönüllü, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler vasıtasıyla, gerekli her türlü maddi, tıbbi, psikolojik yardım edinirler.

15. Sağlık, sosyal hizmet ve diğer ilgili yardımlardan nasıl yararlanacakları konusunda mağdurlara bilgi verilir ve bu yardımlara hemen ulaşmaları sağlanır.

16. Polis, adliye, sağlık kuruluşu, sosyal hizmet servisi mensuplarını ve diğer ilgili görevlileri mağdurların ihtiyaçları konusunda daha duyarlı hale getiren eğitim verilir.

17. Mağdurlara gerekli hizmet ve yardım sağlanırken, uğranılan zararın niteliği gereği veya üçüncü maddede belirtilen faktörler nedeniyle özel ihtiyaçları bulunan mağdurların durumuna özel bir dikkat gösterilir.

B. YETKİ İSTİSMARINDAN MAĞDUR OLANLAR

18. Henüz Üye Devletlerin ulusal ceza yasalarını değilse bile, insan hakları ile ilgili uluslararası hukukta tanınmış normları ihlal eden eylem ve ihmaller nedeniyle, bireysel veya toplu bir biçimde, fiziksel veya ruhsal olarak yaralanması dahil olmak üzere, manevi acılar çeken, ekonomik kayba uğrayan veya temel hakları esaslı biçimde zayıflayan ve bu suretle zarar gören kimselere "mağdur" denir.

19. Devletler, yetki istismarını yasaklamak ve bu tür istismardan dolayı mağdur olanlara başvuru yolları sağlamak üzere iç hukukta gerekli düzenlemeleri yaparlar. Bu başvuru yolları, özellikle, giderimi ve/veya tazminatı, ve gerekli her türlü maddi, tıbbi, psikolojik ve toplumsal yardım ve desteği kapsar.

20. Devletler, 18. maddede tanımlanan mağdurlarla ilgili çok taraflı uluslararası sözleşmeler yapmayı kabul ederler.

21. Devletler, değişen koşullara yanıt verebilmek için, mevzuatlarını ve uygulamalarını periyodik olarak gözden geçirirler; gerektiği takdirde siyasal veya ekonomik yetkilerin ciddi bir biçimde istismarı niteliğindeki eylemleri yasaklayan, bu tür eylemleri önlemek için uygulama ve mekanizmalar getiren bir mevzuat çıkarır ve uygular; bu eylemler nedeniyle mağdur olanların haklarını ve hukuki yolları kullanmalarını sağlar.

Davaya katılma dilekçesi verenlerle ilgili suç duyurusunda bulunulması hukuksal açıdan kabul edilebilir bir uygulama değildir. Kişiler, (gerçek ve tüzel kişiler) anayasal ve yasal haklarını kullanmaktan men edilemezler. Bu hakların kullanılması nedeniyle suçlanamazlar. Davaya katılmayı engellemek suç teşkil eden eylemlerdendir. Suç duyuruları baskı anlamına gelebilir. Adalet ve adil yargılamaya güveni sarsabilir.

Dava Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinde düzenlenen "yaşam hakkı"nın kamu görevlileri eliyle ihlali eylemiyle ilgilidir. Ceza yasası açısından maktulün "kim?" olduğu, nüfus bilgileri ve benzeri konular ikincil konulardır. Konu insan öldürmeyle ilgilidir. Yargılanan maktul değil sanıktır, faildir. Maktulle ilgili temel konu insan olup olmadığıdır. Üç yıldan fazla bir süredir yaşam hakkı ihlal edilen kişinin kimlik bilgilerinin elde edilememesinden hareketle işin esasıyla ilgili işlemlere girişilememiş olması kabul edilemez. O nedenle 20 Ağustos 2007 tarihinden beri sonuçlandırılmayan bir dava ve yargılama hem AİHS'nin 6. maddesi hem de başlı başına 13. maddenin ihlalini oluşturabilir (Kudla/Polonya davası). Konuya adil yargılama ilkesinin ve etkili başvuru hakkının işletilememesi açısından bakıldığında sadece davaya bakan mahkemenin sorumluluğu değil, idari makamların sorumluluğu da açık olarak görülebilir. Festus Okey davası, kamu görevlilerinin önyargılı ve ayrımcı yaklaşımlarına ilişkin kanıtları da bünyesinde barındıran bir davadır. "Siyah", "zenci" ve "doğulular"ın bazı polislerce nasıl

potansiyel suçlu olarak görüldüğünü göstermektedir. 1951 tarihli Sığınanların Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmelerindeki ayrımcılık yasağına karşı teninin rengi nedeniyle bazı insanların nasıl ayrımcı muameleye maruz kaldığını da göstermektedir.

SONUÇ:

- Soruşturma aşamasında, işkence ve onur kırıcı, aşağılayıcı muamele yasağı ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlal eden keyfi durdurma, kimlik sorma, yakalama ve gözaltı işlemleri insan hakları ihlalleridir.
- Bu hukuka aykırı işlemlerin Festus ve arkadaşının teninin renginden kaynaklı olarak yapılmış olması ırk ayrımcılığı konusunun önemine ayrıca dikkat çekmeyi gerektirmektedir.
- Festus Okey'in yaşam hakkı ihlal edilmiştir.
- Yaşam hakkını ihlal eden eylemi gerçekleştiren polis memuru, idari makamlar tarafından, "nezarethanede tamirat/tadilat yapılması, kamera bulunmaması, bulunan kameraların arızalı oluşu, kamera kayıtlarını kaydeden bilgisayarın hafızasının yeterli olmaması" gerekçeleri ile korunmuştur. Bu koruma, Taksim hastanesine kadar uzanmıştır. Adli Tıp Kurumu bitişik atış olmayan bir mesafeden atış yapıldığını belirlemiştir. Ancak bu durumu kesin saptamaya yaracak olan kurşunun delip geçtiği Festus'un gömleği Adli Tıp kurumuna teslim edilmemiştir. Bu girişimler adil yargılamayı olumsuz yönde etkileyen gelişmeler olmuştur.
- Festus Okey davası, adil yargılanma hakkı bağlamında hakkaniyete uygun bir şekilde en kısa bir zamanda sonuçlanmalıdır.
- Etkili başvuru hakkı bağlamında davanın esasıyla ilgili somut gelişmelerin gerçekleşmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu bağlamda yargısal süreçlerin işlenmesi ve adaletin tecellisi için Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı sorumluluklarının gereklerini yerine getirmelidir.
- Davaya insan hakları alanında çalışan örgütlerin, hukukçu örgütlerinin, barolarının ve gerçek ve tüzel kişilerin katılımına imkân sağlanmalıdır. Gerekirse yasa değişiklikleri gerçekleştirilmelidir.